

Straffene i sager om brugstyveri af motorkøretøj efter straffelovens § 293 a

1. Indledning

Ved lov nr. 380 af 6. juni 2002 om ændring af straffeloven, retsplejeloven og færdselsloven (Skærpe af straffen for voldtægt, vold, uagtsomt manddrab, uagtsom betydelig legemsbeskadigelse, forsætlig fareforvoldelse, biltyveri, grov forstyrrelse af ro og orden, menneskesmugling og menneskehandel m.v.), blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 293 a om brugstyveri af motorkøretøj. Loven trådte i kraft den 8. juni 2002.

Ved skrivelse af 12. juni 2002 har Justitsministeriet anmodet mig om ved udgangen af 2003 at afgive en redegørelse om udviklingen i strafniveauet efter lovens ikrafttræden.

Denne redegørelse indeholder en beskrivelse af lovændringen (afsnit 2) og indberetningsordningen (afsnit 3), der har dannet grundlag for redegørelsen. I afsnit 4 redegøres for statsadvokaternes udtalelser (afsnit 4.1.) og en række konkrete sager (afsnit 4.2.). I afsnit 4.3. findes min vurdering. I bilaget til redegørelsen findes en beskrivelse af en del af de sager, der er indberettet til Rigsadvokaten.

2. Straffelovens § 293 a om brugstyveri af motorkøretøj

2.1. Straffelovens § 293 a og forarbejderne til bestemmelsen

Den nye bestemmelse i straffelovens § 293 a om brugstyveri af motorkøretøj er affattet således:

”§ 293 a. For brugstyveri af motorkøretøj straffes med bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder den, der uberettiget bruger et motorkøretøj, der tilhører en anden. Under skærpende omstændigheder, herunder navnlig i gentagelsestilfælde, kan straffen stige til fængsel i 4 år.”

Af afsnit 3.3. i de almindelige bemærkninger til lovforslaget fremgår følgende om straffen for overtrædelse af denne bestemmelse:

”Som anført må brugstyveri af motorkøretøjer efter Justitsministeriets opfattelse ofte reelt betragtes som ligeartet med egentligt tyveri af et sådant køretøj. Det foreslås derfor, at normalstrafferammen for brugstyveri af motorkøretøjer skal være bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Det svarer til normalstrafferammen for tyveri efter bestemmelsen i straffelovens § 285, stk. 1, jf. § 276. Strafskærpselsesreglen i § 293 a, 2. pkt., indeholder et strafmaksimum på fængsel i 4 år, hvilket svarer til straffelovens § 286, stk. 1, om tyveri af særlig grov beskaffenhed. Efter den foreslåede strafs-kærpselsesregel i straffelovens § 293 a, 2. pkt., er det navnlig i gentagelsestilfælde, at straffen kan stige til fængsel i 4 år.

Efter straffelovens § 81, stk. 1, er det en betingelse for anvendelse af bestemmelser om forhøjet straf eller andre retsfølger i gentagelsestilfælde, at gerningsmanden, inden vedkommende på ny forbrød sig, i den danske stat er fundet skyldig i en efter det fyldte 18. år begået strafbar handling, som loven tillægger gentagelsesvirkning på den nu begåede, eller i forsøg på eller medvirken til en sådan.

Justitsministeriet har overvejet, om der er anledning til at fravige bestemmelsen i straffelovens § 81, stk. 1. Efter Justitsministeriets opfattelse ses der imidlertid ikke at være anledning til at fastsætte mulighed for i forbindelse med biltyveri at kunne idømme en person under 18 år over 1 år og 6 måneders fængsel, som er normalstrafferammen efter den foreslåede § 293 a, for brugstyveri af biler mv. Hertil kommer, at der ved mere omfattende brugstyverier begået af en person under 18 år efter omstændighederne vil være mulighed for at idømme en ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

På den anførte baggrund har Justitsministeriet ikke i forbindelse med den foreslåede nye § 293 a fundet anledning til at fravige bestemmelsen i straffelovens § 81, stk. 1.

Med den foreslåede nye bestemmelse i § 293 a i straffeloven forudsættes det, at der i retspraksis sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet, således at der i normale førstegangstilfælde, hvor der efter gældende domspraksis i de fleste tilfælde idømmes en bøde for et biltyveri, i stedet som udgangspunkt fastsættes en kortere, ubetinget straf på 14 dages fængsel. Dommen kan, navnlig for personer under 18 år, gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Hvis der er tale om brugstyveri af adskillige biler, bør der normalt fastsættes en højere straf end det angivne udgangspunkt. For personer over 18 år forudsættes det således, at der i disse tilfælde normalt fastsættes en straf på 20 dages ubetinget fængsel.

Ved pådømmelse af spiritus- eller promillekørsel i en brugsstjålet bil skal der efter straffelovens § 88 udmåles en fællesstraf for overtrædelse af straffelovens § 293 a og færdselslovens § 117, stk. 4.”

Det fremgår endvidere af de almindelige bemærkninger til lovforslaget i afsnit 1.2., at fastsættelse af straffen fortsat vil bero på domstolenes konkrete vurdering i det enkelte tilfælde af samtlige sagens omstændigheder, og at de angivne strafniveauer vil kunne fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpene eller formildende omstændigheder.

Af de specielle bemærkninger vedrørende § 293 a fremgår:

”Efter forslaget til en ny § 293 a i straffeloven er normalstrafferammen for brugstyveri af motorkøretøjer bøde eller fængsel indtil 1 år og 6 måneder. Under skærpene omstændigheder, herunder navnlig i gentagelsestilfælde, kan straffen stige til fængsel i 4 år. De foreslåede strafferammer på henholdsvis fængsel indtil 1 år og 6 måneder og fængsel indtil 4 år under skærpene omstændigheder svarer til strafferammerne for tyveri i straffelovens § 276, 1. pkt., og §§ 285, stk. 1, og 286, stk. 1, jf. § 276. I forhold til den gældende bestemmelse i straffelovens § 293 indebærer forslaget, at normalstrafferammen for brugstyveri af motorkøretøjer forhøjes fra 1 år til 1 år og 6 måneders fængsel. Den foreslåede strafskærpsregel i straffelovens § 293 a, 2. pkt., der indeholder et strafmaksimum på 4 års fængsel, svarer ligeledes til straffelovens § 286, stk. 1, om tyveri af særlig grov beskaffenhed.

Som det fremgår af de almindelige bemærkninger, idømmes der efter gældende domspraksis i de fleste tilfælde alene en bøde i sager om et enkelt tilfælde af førstegangsbugstyveri af en bil. Med den foreslåede nye bestemmelse i straffelovens § 293 a forudsættes det, at der i retspraksis sker en generel forhøjelse af strafudmålingsniveauet, således at der i normale førstegangstil-

fælde som udgangspunkt fastsættes en kortere, ubetinget straf på 14 dages fængsel. Dommen kan, navnlig for personer under 18 år, gøres betinget med vilkår om samfundstjeneste.”

2.2. Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2002 om strafpåstanden i sager om brugstyveri

I Rigsadvokatmeddelelse nr. 4/2002 er der på grundlag af lovens forarbejder fastsat følgende retningslinier for anklagemyndighedens strafpåstande i sager om brugstyverier af motorkøretøjer:

”2. Strafpåstanden i sager om brugstyveri af biler og motorcykler (§ 293 a)

2.1. Forarbejderne til straffelovens § 293 a

Bestemmelsen i straffelovens § 293 a vedrører brugstyveri af motorkøretøjer, jf. færdselslovens § 2, nr. 13. Omfattet af bestemmelsen er således biler, jf. færdselslovens § 2, nr. 2, og motorcykler, jf. færdselslovens § 2, nr. 11.

Strafferammen i bestemmelsen er bøde eller fængsel i indtil 1 år og 6 måneder. Under skærpende omstændigheder, herunder navnlig i gentagelsestilfælde, kan straffen stige til fængsel i 4 år.

Af lovforslagets almindelige bemærkninger pkt. 3.3. fremgår bl.a. følgende om straffen for overtrædelse af § 293 a:

.....(udeladt her)

Udgangspunktet for anklagemyndighedens strafpåstand i sager om brugstyveri af biler og motorcykler kan herefter sammenfattes således:

2.2. Under 18 år på gerningstidspunktet:

<u>1. gang</u>	14 dages fængsel som udgangspunkt betinget med vilkår om samfundstjeneste
----------------	---

Der er ikke i lovforslagets bemærkninger retningslinier om straffen for et enkelt eller nogle få brugstyverier, hvor der foreligger gentagelse. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at sådanne tilfælde som udgangspunkt bør medføre en kort ubetinget frihedsstraf, i hvert fald hvis der tidligere er idømt to betingede domme med vilkår om samfundstjeneste.

Foreligger der mere omfattende brugstyverier af biler/motorcykler begået af personer under 18 år, kan der eventuelt blive tale om at idømme ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

Ændringen indebærer i øvrigt, at brugstyveri af bil eller motorcykel som udgangspunkt ikke længere kan afgøres med tiltalefrafald, herunder med vilkår om ungdomskontrakt.

Skønnes sagen at kunne afgøres med vilkår om samfundstjeneste, skal der tilvejebringes en personundersøgelse.

Ved fastsættelsen af det antal samfundstjenestetimer, der skal knyttes til en betinget dom, kan der eventuelt tages udgangspunkt i de retningslinier, der gælder ved betinget dom med vilkår om samfundstjeneste ved spiritus- og promillekørsel, dvs. samfundstjeneste i 30 timer ved 10-14 dages fængsel og samfundstjeneste i 40 timer ved 20-30 dages fængsel.

2.3. Over 18 år på gerningstidspunktet:

1. gang 14 dages fængsel

Ifølge lovforslagets bemærkninger bør straffen som udgangspunkt fastsættes som en ubetinget straf, men det er ikke udelukket, at der kan anvendes betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Hvis der er tale om brugstyveri af adskillige biler/motorcykler, bør der nedlægges påstand om en straf på 20 dages ubetinget fængsel.

I følge § 293 a, 2. pkt., kan straffen under skærpende omstændigheder, herunder navnlig i gentagelsestilfælde, stige til fængsel i 4 år. Der er ikke i lovforslagets bemærkninger nærmere retningslinier om straffen for et enkelt eller nogle få brugstyverier, hvor der foreligger gentagelse. Det er Rigsadvokatens opfattelse, at sådanne tilfælde som udgangspunkt bør medføre en ubetinget frihedsstraf i niveauet 14-20 dages fængsel.

Skønnes sagen at kunne afgøres med en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste, skal der tilvejebringes en personundersøgelse. Om antallet af samfundstjenestetimer, henvises til punkt 2.2.

2.4. Sager, hvor tiltalen omfatter både brugstyveri og andre overtrædelser

De ovenstående retningslinier gælder for sager, der alene vedrører brugstyveri. Er der rejst tiltale også for andre overtrædelser, skal straffen naturligvis fastsættes i lyset heraf.

Med hensyn til spiritus- og promillekørsel i brugsstjålet køretøj henvises til det under pkt. 2.1. anførte i lovforslagets bemærkninger, hvorefter der skal udmåles en fælles straf. Endvidere henvises til Rigsadvokatmeddelelse 4/2000, afsnit 3.9., hvorefter betinget dom for spiritus- og promillekørsel som udgangspunkt ikke kan anvendes, hvis kørslen er foregået i et brugsstjålet køretøj.

Er der i forbindelse med kørslen i et brugsstjålet køretøj, der medfører frihedsstraf, i øvrigt sket overtrædelser af færdselsloven, henvises til bestemmelserne i færdselslovens § 118 a, stk. 4 - 5, der er nærmere omtalt i Rigsadvokatmeddelelse 4/2000, afsnit 2.3.

Endvidere henvises til Rigsadvokatmeddelelse 4/2000, afsnit 3.17., hvorefter der som udgangspunkt ikke bør idømmes samfundstjeneste ved kørsel i frakendelsestiden i et brugsstjålet køretøj og ved særlig hensynsløs kørsel efter færdselslovens § 118, stk. 4".

3. Indberetningsordningen fastsat ved Rigsadvokaten Informerer nr. 11/2002

Med henblik på udarbejdelsen af nærværende redegørelse iværksatte jeg ved Rigsadvokaten Informerer nr. 11/2002 af 26. juni 2002 følgende indberetningsordning:

"Det påhviler politimestrene og politidirektøren løbende at være særlig opmærksom på alle byretsdomme, hvor der er sket domfældelse for overtrædelse af straffelovens § 293 a.

Såfremt politimesteren finder, at en byretsdom ikke kan anses for at være i overensstemmelse med de retningslinier om strafudmåling, der er angivet i forslaget til loven, og som er beskrevet i RM 4/2002 om straffpåstanden i sager om brugstyveri, skal dommen i god tid inden ankefristens udløb indsendes til vedkommende regionale statsadvokat med en indstilling om, hvorvidt der efter politimesterens opfattelse er grundlag for at anke dommen.

Denne ordning gælder for domme, der afsiges i tiden fra udsendelsen af denne Rigsadvokaten Informerer og indtil udgangen af juli 2003.

De regionale statsadvokater tager herefter stilling til, om den pågældende sag er af en sådan karakter, at der er grundlag for at anke dommen til landsretten. I sager, hvor der er tale om markante afvigelser fra det straffniveau, der følger af forarbejderne til loven, bør sagen som udgangspunkt ankes, medmindre der foreligger særlige omstændigheder i den konkrete sag, der kan begrunde afvigelsen.

Statsadvokaterne underretter løbende rigsadvokaturen om sager af generel interesse på området.

Det påhviler endvidere statsadvokaterne løbende at indsamle oplysninger om de sager, der efter retningslinierne ovenfor er forelagt af politimestrene, og om udfaldet af sager, der ankes til landsretten, således at en samlet redegørelse om disse sager kan indsendes til Rigsadvokaten inden udgangen af september 2003.

Redegørelsen bør indeholde en ganske kort beskrivelse af de sager, som af politimestrene har været forelagt for statsadvokaten, oplysning om baggrunden for, at sagen er eller ikke er anket, samt oplysning om udfaldet af sagen.”

4. De indkomne udtalelser fra statsadvokaterne, konkrete sager samt vurdering og konklusion

4.1. Statsadvokaternes udtalelser om straffene i sager om overtrædelse af straffelovens § 293 a

Som det fremgår af afsnit 3 ovenfor om indberetningsordningen, skulle politimestrene inden ankefristens udløb til statsadvokaterne indsende byretsdomme, der ikke var i overensstemmelse med de retningslinier om strafudmålingen, der er angivet i forslaget til loven. Statsadvokaterne skulle herefter tage stilling til spørgsmålet om anke. Endvidere skulle statsadvokaterne løbende indsamle oplysninger om de forelagte sager og om udfaldet af sager, der ankes til landsretten, sådan at statsadvokaterne kunne indsende en samlet redegørelse om sagerne til Rigsadvokaten.

Statsadvokaterne har oplyst følgende:

Statsadvokaten for København, Frederiksberg og Tårnby har i den nævnte periode været forelagt seks byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a. To af disse domme blev anket. De sager, der ikke blev anket, omfattede enten også anden kriminalitet af væsentlig betydning for straffastsættelsen eller var endt med foranstaltningsdom.

Statsadvokaten for Sjælland har været forelagt 12 byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a. Otte af disse domme blev anket. Grundene til, at de øvrige fire domme ikke blev anket, var bl.a., at der var vanskelige bevisspørgsmål, at sagsbehandlingstiden havde været langvarig, eller at straffen, der også omfattede anden kriminalitet, fandtes passende.

Statsadvokaten udtaler i øvrigt, at domstolene ses at være opmærksomme på den tilsigtede straffeskærpelse og herudover inddrager konkrete hensyn som tiltaltes personlige forhold og omstændigheder ved gerningen i vurderingen af strafudmålingen.

Statsadvokaten for Fyn, Sydøstsjælland, Lolland, Falster og Bornholm har været forelagt tre byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a, hvoraf en enkelt dom blev forelagt efter ankefristens udløb. De to øvrige domme blev anket.

På grund af de få forelagte domme anmodede statsadvokaten samtlige politikredse i området om oplysning om eventuelle yderligere sager. Anmodningen medførte oplysninger om yderligere 25 byretsdomme, der i enkelte tilfælde gav anledning til drøftelse med politimesteren. I andre af disse sager var strafudmålingen i overensstemmelse med forudsætningerne i forarbejderne. Det er i øvrigt oplyst fra Politimesteren i Odense, at overtrædelser af straffelovens § 293 a ofte foreligger sammen med anden kriminalitet.

Statsadvokaten i Aalborg har været forelagt 11 byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a. Seks af disse sager er indbragt for landsretten. De øvrige domme er ikke anket, idet der efter en konkret vurdering af rettens præmisser ikke kunne forventes en anden afgørelse, og idet det efter lovforslagets bemærkninger ikke er udelukket at anvende samfundstjeneste.

Statsadvokaten har i øvrigt oplyst, at det er hendes opfattelse, at landsretspraksis følger den i lov nr. 380 af 6. juni 2002 anførte skærpelse af straffen i sager om brugstyveri af personbiler og motorcykler. Der er således i tre af dommene afsagt ubetingede fængselsstraffe af landsretten. Kun i én dom blev der fastsat en betinget straf med vilkår om samfundstjeneste, idet landsretten begrundede dette konkret under henvisning til tiltaltes underordnede rolle som passager i bilen.

Statsadvokaten i Viborg har været forelagt 17 byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a. Ti af disse sager blev anket.

Statsadvokaten har udtalt, at alle sager, som har været indbragt for landsretten, for så vidt ses at være afgjort overensstemmende med bemærkningerne til lovændringen/retningslinierne i RM 4/2002. To af sagerne har dog været forelagt Rigsadvokaten med indstilling om, at der ikke søgtes 3. instansbevilning. Straffastsættelsen i de sager, som der ikke er fundet tilstrækkeligt grundlag for at anke, ses at være grundet i helt konkrete omstændigheder.

Statsadvokaten i Sønderborg har været forelagt ti byretsdomme vedrørende overtrædelse af straffelovens § 293 a. Syv af disse sager blev anket. Statsadvokaten finder, at de sager, der har været behandlet ved landsretten, er afgjort, således som det er forudsat ved lovændringen, og som det fremgår af Rigsadvokatens meddelelse 4/2002.

Der er i perioden indstillet to sager til anke vedrørende brugstyveriforhold, i hvilke indstillingen herom ikke er fulgt. Begrundelsen herfor har været dels særdeles gode personlige forhold og dels tiltaltes meget unge alder og uegnet til samfundstjeneste. Disse domme ses derfor ikke at være stridende mod retningslinierne i straffeskærpelsen eller som manglende generel efterlevelse heraf. I den sidste dom, som var forelagt statsadvokaten, omfattede politimesterens indstilling ikke spørgsmålet om brugstyveri.

Sammenfattende fremgår det af statsadvokaternes udtalelser, at det i et vist omfang er fundet nødvendigt at anke byretsdomme om overtrædelse af straffelovens § 293 a til landsretten med henblik på skærpelse. Flere af statsadvokaterne udtaler i den forbindelse, at landsretspraksis følger den straffeskærpelse, der var tilsigtet ved lovændringen.

I en række tilfælde er anke undladt, idet der på grund af konkrete omstændigheder i de enkelte sager efter statsadvokatens opfattelse ikke har været grundlag herfor.

4.2. De konkrete sager, der af politimestrene er forelagt statsadvokaterne

Indledningsvis bemærkes, at der ifølge Danmarks Statistiks "Kriminalitet 2002" (tabel 3.03A) i 2002 blev truffet omkring 1.500 afgørelser (domme, bøder og tiltalefrafald), hvor personer blev fundet skyldige i brugstyveri af indregistrerede køretøjer. Jeg er ikke i besiddelse af de tilsvarende oplysninger for 2003, men der er ikke grundlag for at antage, at antallet af afgørelser i år afviger væsentlig fra det foregående år.

Som det fremgår ovenfor under afsnit 3, er indberetningsordningen udformet sådan, at politimestrene kun skulle indberette byretsdomme, der afviger fra udgangspunktet vedrørende straffastsættelsen, for statsadvokaterne inden ankefristen. De domme, der er indsendt til rigsadvokaturen, er derfor hovedsagelig afgørelser, hvor politimestrene har fundet, at der kunne være grundlag for anke. Der er dog i materialet også domme, hvor strafudmålingen er helt i overensstemmelse med forudsætningerne vedrørende straffastsættelsen. Der er også indberettet en del sager, hvor dom er afsagt efter udløbet af den midlertidige indberetningsordning.

Denne undersøgelse er således udformet sådan, at det hovedsagelig er de sager, hvor straffen i byret eller landsret afviger fra udgangspunktet for straffastsættelsen, der belyses. Det måtte derfor forventes, at der ville blive indberettet et forholdsvis begrænset antal sager.

De regionale statsadvokater har hertil indberettet i alt 84 domme, herunder også sager, hvor dom er afsagt efter udløbet af den midlertidige indberetningsordning.

47 af de domme, som jeg har modtaget fra statsadvokaterne, er ikke omtalt nærmere. Det skyldes hovedsagelig, at der i sagerne udover brugstyveri af motorkøretøjer indgår anden kriminalitet, der må antages at have haft en sådan betydning for den idømte straf, at dommene ikke er egnet til at belyse straf-

fen for brugstyveri af motorkøretøj. Men der er også blandt de indberettede sager en del byretsdomme, som er afgjort i overensstemmelse med lovens forarbejder, og som der derfor ikke er grund til at omtale nærmere.

De øvrige 37 domme, som efter min opfattelse er egnet til at belyse praksis, er refereret kort i bilaget til denne redegørelse.

4.2.1. Domme, hvor tiltalte var under 18 år på gerningstidspunktet

Af de 37 domme vedrører otte domme (dom 1 – 8 i oversigten) sager, hvor den tiltalte på gerningstidspunktet var under 18 år.

I disse tilfælde bør der efter forarbejderne til straffelovens § 293 a i 1.gangstilfælde idømmes fængsel i 14 dage som udgangspunkt betinget med vilkår om samfundstjeneste.

Foreligger der gentagelse, skal der ifølge Rigsadvokatmeddelelse 4/2002 som udgangspunkt nedlægges påstand om en kort ubetinget frihedsstraf, i hvert fald hvis der tidligere er idømt to betingede domme med vilkår om samfundstjeneste. Ved mere omfattende brugstyverier kan der blive tale om at anvende ungdomssanktion efter straffelovens § 74 a.

Dommenes resultat er gengivet i skemaet nedenfor:

Betinget dom	Betinget dom med tilsyn eller Hjælpeforanstaltninger	Betinget dom med vilkår om samfundstjeneste
Dom 2 (14 dage og bøde – T2) Dom 5 (20 dage)	Dom 1 (14 dage) Dom 2 (14 dage og bøde - T1) Dom 3 (14 dage) Dom 4 (14 dage) Dom 6 (80 dage/fællesstraf)	Dom 7 (14 dage – 30 timers samfundstjeneste) Dom 8 (14 dage – 30 timers samfundstjeneste – T2)

Dom 8 omfattede tillige en tiltalt (T1), der var over 18 år på gerningstidspunktet, og som i landsretten blev idømt ubetinget fængsel i 14 dage.

To af dommene (dom 7 og 8) er landsretsdomme. I begge disse sager skærpede landsretten straffen i forhold til byrettens domme, der var betingede straffe, og udmålte straffen efter retningslinierne i forarbejderne til loven.

De øvrige seks domme (dom 1-6) er byretsdomme, og straffen er i disse sager mildere end udgangspunktet for straffastsættelsen.

I flere af sagerne har retten udtrykkeligt begrundet, at der ikke idømmes samfundstjeneste. I dom 1 anføres således, at tiltalte havde helt særlige problemer, og i dom 2, at de tiltalte var ustraffede og havde gode bopæls- og skoleforhold. I to sager (dom 4 og 6) var tiltalte ikke egnet til samfundstjeneste, og der blev i stedet fastsat vilkår om tilsyn og hjælpeforanstaltninger. I ét tilfælde (dom 3) blev sagen ikke forelagt statsadvokaten inden ankefristens udløb, og i den sidste sag (dom 5) var der alene tale om forsøg på overtrædelse af straffelovens § 293 a.

Sammenfattende er det min opfattelse, at disse begrundelser for ikke at følge udgangspunktet for straffastsættelsen ikke kan give anledning til bemærkninger. Det forekommer især velbegrundet af fravige udgangspunktet om samfundstjeneste, hvis der skønnes at være behov for hjælpeforanstaltninger, f.eks. i form af misbrugsbehandling eller bistand til en stabilisering af den dømtes sociale forhold.

Det bemærkes også, at de strafpositioner, der er angivet i forarbejderne til straffelovens § 293 a, alene er udgangspunkter, og at det fremgår af bemærkningerne i lovforslaget, at de angivne straffniveauer kan fraviges i op- eller nedadgående retning, hvis der i den konkrete sag foreligger skærpende eller formildende omstændigheder.

4.2.2. Domme vedrørende personer over 18 år

De resterende 29 domme drejer sig om tiltalte, der var over 18 år på gerningstidspunktet.

Efter forarbejderne til straffelovens § 293 a bør disse sager i 1.gangstilfælde straffes med fængsel i 14 dage. Straffen bør som udgangspunkt være ubetinget, men det er ikke udelukket at anvende betinget dom med vilkår om samfundstjeneste.

Hvis der er tale om brugstyveri af adskillige biler/motorcykler, bør der nedlægges påstand om en straf på 20 dages ubetinget fængsel. Foreligger der gentagelse, skal der ifølge Rigsadvokatmeddelelse 4/2002 som udgangspunkt nedlægges påstand om en ubetinget frihedsstraf i niveauet 14-20 dages fængsel.

Dommenes resultat er således:

Bøde	Betinget dom	Betinget dom m. tilsyn eller andre vilkår	Betinget dom m. vilkår om samfundstjeneste	Ubetinget fængsel
Dom 9 (8 dagbøder á 500 kr.)	Dom 10-14 (14 dage) Dom 16 og 17	Dom 15 (14 dage) Dom 18 (20 dage) Dom 21	Dom 23 og 24 (14 dage) Dom 25 (40 dage)	Dom 26 (10 dage) Dom 27 (kombinationdom)

	(20 dage) Dom 19 (40 dage) Dom 20 (3 måneder)	(5 måneder) Dom 22 (6 måneder /fællesstraf)		Dom 28–32 (14 dage) Dom 33 og 34 (20 dage) Dom 35 (30 dage) Dom 36 (40 dage) Dom 37 (kombinationsdom)
--	---	--	--	---

Som det fremgår af skemaet og af oversigten i bilaget, blev 12 sager afgjort med ubetingede frihedsstraffe eller delvis ubetingede frihedsstraffe.

Ti af disse sager er landsretsdomme (dom 28-37). I ni af disse sager havde byretten idømt betinget dom eller bøde, mens landsretten under henvisning til forarbejderne til straffelovens § 293 a idømte ubetinget straf, i et tilfælde (dom 37) dog i form af en kombinationsdom. I den sidste af landsretssagerne (dom 35), der vedrørte det særlige spørgsmål om straffen for brugstyveri i kombination med spirituskørsel, skærpede landsretten straffen ligeledes under henvisning til forarbejderne fra ubetinget fængsel i 20 dage til ubetinget fængsel i 30 dage.

Den to sidste sager er byretsdomme. Den ene sag (dom 26) blev afgjort med en ubetinget frihedsstraf på fængsel i 10 dage (mod udgangspunktet på 14 dage), idet retten lagde vægt på, at tiltalte (en kvinde født i 1963) var passager i en brugsstjålet bil, der blev ført af en 14-årig dreng. Den anden byretsdom (dom 27), der udover adskillige brugstyverier omfattede anden kriminalitet, endte med en delvis betinget straf med vilkår om bl.a. misbrugsbehandling. Dommen blev ikke anket bl.a. som følge af behovet for behandling mod misbrug.

De nævnte domme, der alle tager udgangspunkt i de strafpositioner, der er angivet i forarbejderne til straffelovens § 293 a, giver mig ikke anledning til bemærkninger, idet de to fravigelser af udgangspunktet (dom 26 og 27) er helt konkret begrundet.

I materialet findes tre domme (dom 23-25), hvor straffen er en betinget dom med vilkår om samfundstjeneste. To af sagerne (dom 23 og 24) er landsretsdomme, hvor byretten havde udmålt ubetingede straffe. Som begrundelse for at anvende samfundstjeneste henviste landsretten til gode personlige forhold og til tiltaltes underordnede rolle (passager). Den sidste sag (dom 25) er en byretsdom, som ved en fejl ikke rettidigt blev forelagt statsadvokaten med ankeindstilling. De tre tiltalte fik alle betinget fængsel i 40 dage for brugstyveri og tyveri. En af de tiltalte fik vilkår om 30 timers samfundstjeneste, mens de to øvrige fik vilkår om misbrugsbehandling.

Dom 10 – 22 blev alle afgjort med betingede domme uden vilkår om samfundstjeneste – altså straffe der ligger i niveauet under udgangspunktet for straffastsættelsen.

Kun to af dommene (dom 10 og dom 18) er landsretsdomme. I dom 10 var begrundelsen for at idømme betinget straf, at brugstyveriet var begået med hensyn til en motorcykel i ringe stand og af begrænset værdi. Af dom 18 fremgår det, at den tiltalte var inde i et positivt forløb med hensyn til misbrugsbehandling, og der blev også ved dommen fastsat vilkår om alkoholistbehandling.

Dom 11- 15, der alle blev afgjort med 14 dages betinget fængsel, heraf en dom dog tillige med vilkår om tilsyn af kriminalforsorgen, indeholder alle konkrete begrundelser for at fastsatte en mildere straf end udgangspunktet, herunder bl.a. gode personlige forhold, at der alene var tale om forsøg, sygdom eller lang sagsbehandlingstid. For så vidt angår dom 16, 17 og 18, hvor der blev idømt betinget fængsel i 20 dage, blev anke ikke aktuel på grund af nye sigtelser mod tiltalte, anklagemyndighedens påstand i byretten eller manglende forelæggelse for statsadvokaten.

De resterende tre domme, der endte med betinget fængsel i 3 måneder (dom 20), betinget fængsel i 5 måneder med tilsyn og vilkår om misbrugsbehandling (dom 21) og fængsel i 6 måneder (fællesstraf) med vilkår om tilsyn og misbrugsbehandling, er alle begrundede med den tiltaltes personlige forhold, herunder at de tiltalte var i positive forløb med hensyn til resocialisering og misbrugsbehandling. Dom 20 er anket af anklagemyndigheden med påstand om skærpelse.

Den ene sag, der endte med bøde (dom 9), er en landsretsdom. Begrundelsen for at fravige udgangspunktet for straffastsættelsen var, at tiltalte alene var passager i den brugsstjålne bil.

Sammenfattende viser de beskrevne domme, at der kan foreligge meget forskelligartede forhold som begrundelse for at fravige udgangspunktet på ubetinget fængsel i 14 dage. De fleste af de sager, der er beskrevet ovenfor, giver mig ikke anledning til bemærkninger.

Dog forekommer begrundelsen for at fravige udgangspunktet i enkelte af dommene umiddelbart ikke helt tilstrækkelig – f.eks. i dom 19, hvor der var tale om ren betinget straf for brugstyveri af to biler, og hvor sagen ikke blev forelagt statsadvokaten inden ankefristens udløb. Der er også et par eksempler på (dom 21 og dom 17), at anklagemyndigheden har tiltrådt en påstand om betinget straf.

Med hensyn til dom 9, hvor der blev idømt bøde til en passager i en brugsstjålet bil, må denne dom efter min opfattelse anses for at være et særligt tilfælde. Sådanne sager bør næppe afgøres med bøde, men kan eventuelt efter omstændighederne medføre en formildelse af frihedsstraffen, som det også skete i dom 24 (betinget dom med vilkår om samfundstjeneste) og dom 26 (10 dages ubetinget fængsel).

I øvrigt viser de førstnævnte domme (dom 28 – 37), hvor resultatet blev ubetingede straffe, at landsretterne i vidt omfang følger forarbejderne og idømmer ubetinget straf, selv om byretten har afgjort sagen med en betinget dom.

4.3.Vurdering og konklusion

Som det fremgår ovenfor under afsnit 4.1., har statsadvokaterne i et vist omfang fundet det nødvendigt at anke byretsdomme om overtrædelse af straffelovens § 293 a til landsretten med henblik på skærpelse. Flere af statsadvokaterne har i den forbindelse udtalt, at landsretspraksis følger den straffskærpelse, der var tilsigtet ved lovændringen.

Også min gennemgang af de konkrete sager ovenfor under afsnit 4.2. viser, at landsretterne i meget vidt omfang følger udgangspunktet for straffastsættelsen, og at der generelt i de øvrige sager er en konkret begrundelse for at fravige straffen.

Med hensyn til de sager, der er afsluttet med byretsdomme, og som er gennemgået nærmere ovenfor under afsnit 4.2., er det også min opfattelse, at afvigelsen fra udgangspunktet for straffastsættelsen i de fleste sager er velbegrundet og konkret. Det er i øvrigt et gennemgående træk ved dommene, at de forholder sig udførligt til forarbejderne til straffelovens § 293 a.

Antallet af sager, der er omfattet af undersøgelsen, og som afviger fra udgangspunkterne for straffastsættelsen, er i øvrigt efter min opfattelse forholdsvis beskedent i forhold til det samlede antal afgørelser vedrørende brugstyveri af motorkøretøjer, der forelå på landsplan i 2002, jf. tallene ovenfor i afsnit 4.2. Selv om det – også i betragtning af det store sagsantal – ikke kan udelukkes, at der er en del domme, der ved forglemmelser ikke er indberettet efter indberetningsordningen, må det således antages, at der i langt størsteparten af samtlige afgjorte sager er afsagt domme, der ikke afviger fra udgangspunkterne for straffastsættelsen.

På den baggrund må jeg antage, at den tilsigtede skærpelse i almindelighed er slået igennem i domstolens praksis.